

Stay home, stay safe?

De impact van de COVID-19-crisis op de omvang, de aard en het type melder van huiselijk geweld en kindermishandeling

NOVEMBER 2021

Factsheet Meldingen | Nederland

Als gevolg van de wereldwijde uitbraak van het COVID-19-virus heeft Nederland sinds medio maart 2020 te maken met landelijke en regionale maatregelen die de verspreiding van het virus moeten tegengaan. De beperkende maatregelen, de mogelijke financiële consequenties hiervan en de angst voor het virus kunnen oplopende spanningen in huishoudens tot gevolg hebben, en daarmee de kans op huiselijk geweld vergroten. Het NSCR doet onderzoek naar de omvang, aard en ernst van huiselijk geweldmeldingen. Dit onderzoek wordt gefinancierd door ZonMw (zie: www.zonmw.nl/). Meer informatie over het onderzoek staat op www.nscr.nl/stay-home-stay-safe.

Bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling kan zowel een *burger*¹ als een *professional*² een melding³ maken bij Veilig Thuis⁴. Het is mogelijk dat meerdere personen, bijvoorbeeld een wijkagent en een buurtbewoner, een melding maken van dezelfde situatie (lees: casus) van huiselijk geweld. In deze factsheet zijn gegevens van alle casussen onderzocht die bij de 26 Veilig Thuis-organisaties in 2019 en 2020 zijn geregistreerd. Er wordt specifiek ingegaan op *het aantal huiselijk geweld-casussen* en *de vermoedelijke aard van het gemelde geweld*. Meer lezen? De Monitor Huiselijk geweld in Coronatijd geeft een uitgebreide weergave van de landelijke resultaten.

Voordat onderzoekers hun werk publiceren in een wetenschappelijk tijdschrift, worden de artikelen peer reviewed: onderzoekers uit hetzelfde vakgebied of met soortgelijke expertise beoordelen de kwaliteit van het onderzoek. Dat is een vaak langdurig proces. Vanwege de aansluiting bij de actualiteit is ervoor gekozen de resultaten van het onderzoek Stay Home, Stay Safe? alvast naar buiten te brengen. De resultaten zijn wel eerst voorgelegd aan een groep (niet bij dit onderzoek betrokken) collega-wetenschappers. Daarnaast wordt dit onderzoek binnenkort ook aangeboden voor peer review. Een deel van het onderzoek verscheen al eerder in Justitiële Verkenningen, zie <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3100>.

¹ Dit kunnen burgers zijn die direct betrokken zijn bij een huiselijk geweld situatie (zoals slachtoffers, plegers of omstanders) of omstanders (zoals familieleden, buren of andere bekenden).

² Voor professionals geldt sinds 1 januari 2019 dat het een professionele norm is geworden om een melding bij Veilig Thuis te doen wanneer er vermoedens van acute en structurele onveiligheid bestaan. Zie voor meer informatie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode>.

³ Wanneer de contactlegger en een medewerker van Veilig Thuis samen tot de conclusie komen dat een situatie lastig is, kan de contactlegger ervoor kiezen om een melding van het vermoedelijke huiselijk geweld te maken.

⁴ Veilig Thuis is er voor iedereen die te maken heeft met huiselijk geweld. Elke regio heeft zijn eigen Veilig Thuis-organisatie. Zie voor meer informatie: <https://veiligthuis.nl/>.

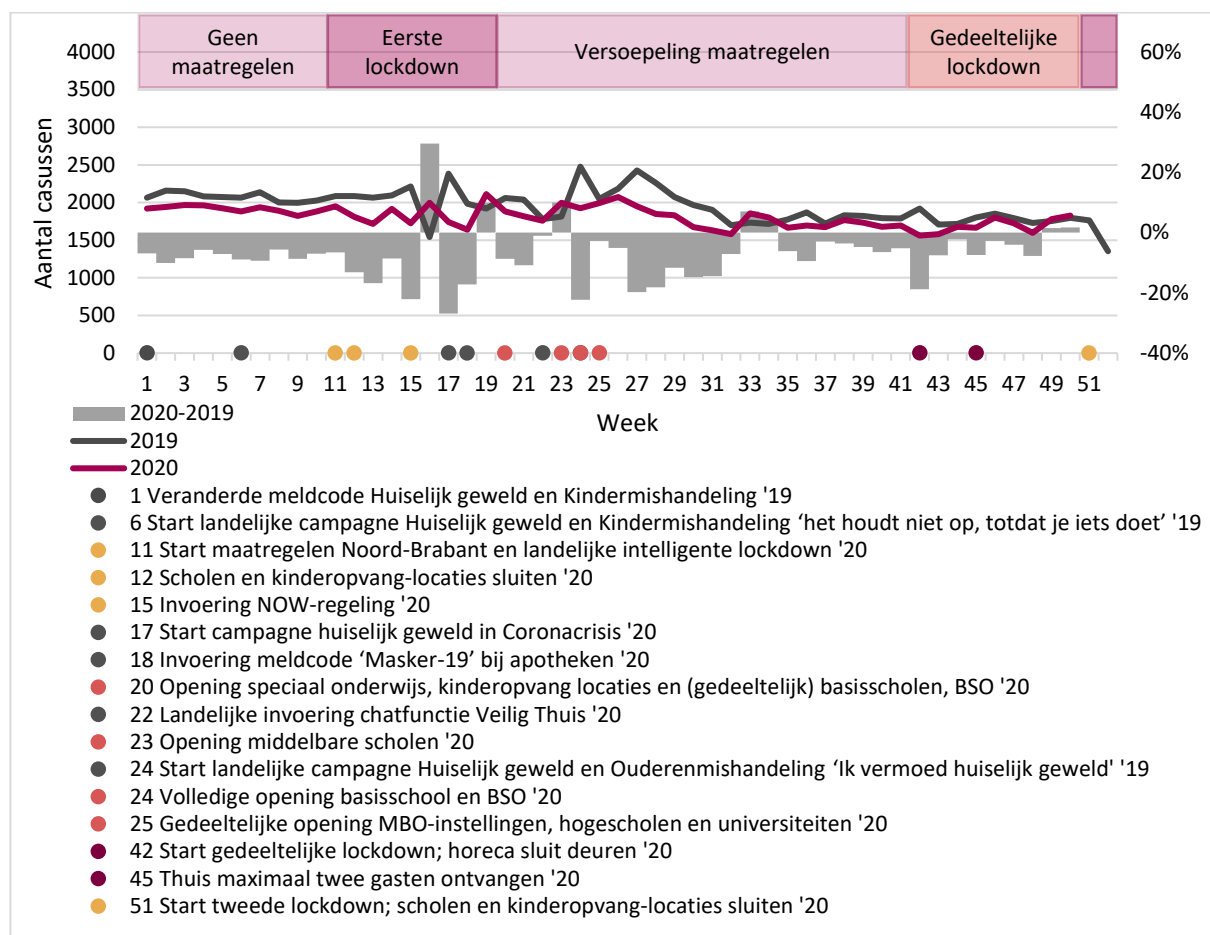
Als een casus nog niet is afgerond, is het mogelijk dat de inhoud van een aantal huiselijk geweldmeldingen nog niet volledig is geregistreerd door de Veilig Thuis organisaties. Het is daardoor soms mogelijk dat de huiselijk geweldmelding wel is geregistreerd, maar informatie over de vermoedelijke aard van het huiselijk geweld en/of wie de melder van het huiselijk geweld is ontbreekt. Dit wordt in de data aangegeven als een missende waarde. Het is bij de interpretatie van de bevindingen van belang dat er rekening wordt gehouden met missende waarden, omdat missende waarden de gevonden resultaten kunnen vertekenen. Omdat we periodiek nieuwe data opvragen wordt het beeld na verloop van tijd completer omdat er steeds minder gegevens ontbreken. Bovendien is vanaf het begin van het 3^e kwartaal in 2019 de volledigheidcheck geïntroduceerd. Door de volledigheidcheck dienen medewerkers bij het afronden van de meldingen en adviezen alle velden met betrekking tot het informatieprotocol⁵ in te vullen. Als gevolg worden registraties van huiselijk geweldmeldingen vanaf dat moment beter gevuld dan in 2019.

De belangrijkste bevindingen

Huiselijk geweld-casussen per week

In 2019 zijn landelijk gemiddeld 1,35 meldingen per casus gedaan (min 1, max 21). In 2020 werden 1,27 meldingen per casus gedaan (min 1, max 25). In figuur 1⁶ wordt het aantal *casussen* per week in 2019 (zwarte lijn) en 2020 (rode lijn) weergegeven, alsmede de percentuele toe- of afname van het wekelijkse aantal *casussen* in 2020 ten opzichte van diezelfde weken in 2019 (de grijze balken)⁷.

Figuur 1. Absolute aantal casussen en percentuele toe- of afname van het aantal casussen per week 2019 – 2020

2019: N = 101.099, 2020: N = 90.480 (t/m week 50).

⁵ Zie: <https://zoek.officiëlebezoekingen.nl/blg-892983.pdf>

⁶ In de figuur is een tijdlijn verwerkt. De grijze bolletjes representeren veranderingen in het werkveld, de gele bolletjes betreffen de getroffen maatregelen en de rode bolletjes hebben betrekking op de afschaling van de maatregelen. De rode vlakken representeren de verschillende fases van de getroffen COVID-19 maatregelen die zijn geïdentificeerd.

⁷ Voor 2020 zijn alle casussen en meldingen t/m week 50 verwerkt.

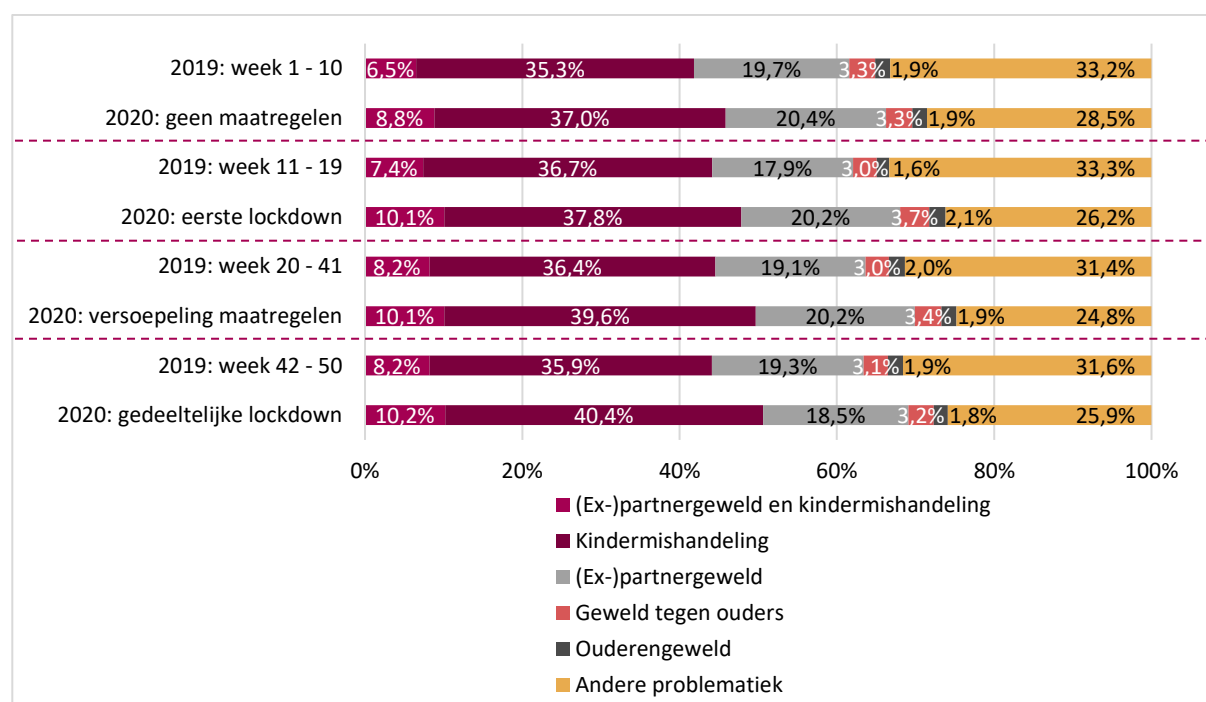
Uit figuur 1 wordt duidelijk dat het aantal *huiselijk geweld-casussen* zowel in 2019 als in 2020 van week tot week *fluctueert*. Ondanks deze fluctuatie, blijkt uit een vergelijking tussen het absoluut aantal casussen dat over het algemeen het aantal gemelde casussen in 2020 ten opzichte 2019 is afgenomen. Voorafgaand aan de eerste lockdown nam het aantal casussen ten opzichte van diezelfde periode in 2019 met 8 procent af. Gedurende de periode van de eerste lockdown is het aantal casussen met 10 procent afgenomen. Ook na de versoepeling van de maatregelen en tijdens de gedeeltelijke lockdown nam het aantal gemelde casussen in 2020 respectievelijk met 8 procent en 5 procent af, in vergelijking met diezelfde periodes in 2019. Gelet op de natuurlijke fluctuaties, is geen significant andere trend zichtbaar geworden in het aantal casussen na de invoering van de eerste maatregelen om het COVID-19 virus tegen te gaan. Ten aanzien van de *huiselijk geweld-meldingen* werd over het algemeen eenzelfde patroon gevonden, behalve voorafgaand aan de eerste lockdown. Daarbij moet wel worden vermeld dat in januari 2019 de nieuwe Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is ingevoerd. Dit biedt mogelijk een verklaring voor het gevonden verschil in deze periode tussen 2019 en 2020. Hoewel professionals nog altijd de belangrijkste melders zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling, zijn burgers, en voornamelijk buurtbewoners, vanaf de eerste lockdown ook belangrijkere melders geworden.

De vermoedelijke aard van huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld is een “containerbegrip” voor veel verschillende vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Het is daarom zinvol en noodzakelijk onderscheid te maken tussen die verschillende vormen van geweld. Wij onderscheidden, in navolging van Veilig Thuis, zes verschillende typen huiselijk geweld en kindermishandeling⁸. (Ex-)partnergeweld en kindermishandeling is als één categorie beschouwd wanneer dit samen in een casus voorkwam. Bijvoorbeeld als er in een casus sprake is van (ex-) partnergeweld en kinderen hiervan getuigen zijn. De andere categorieën betreffen kindermishandeling, (ex-)partnergeweld, geweld tegen ouders (onder 65 jaar) door hun kinderen (tot 23 jaar), ouderengeweld (boven 65 jaar) en andere problematiek. Figuur 2 geeft de verhouding van de verschillende vormen van huiselijk geweld weer in 2019 en 2020 per periode van de COVID-19-maatregelen.

⁸ Wanneer meerdere vormen in een casus voorkwamen, is daar als volgt mee omgegaan: (ex-)partnergeweld en kindermishandeling (1) als één categorie gaat boven kindermishandeling, kindermishandeling (2) gaat boven (ex-)partnergeweld, (ex-)partnergeweld (3) boven geweld tegen ouders, geweld tegen ouders (4) boven ouderengeweld, en ouderengeweld (5) boven andere problematiek (6).

Figuur 2. Verhouding van typen huiselijk geweld en kindermishandeling, per COVID-19-periode per jaar

Noot: 2019: Missende waarden 1-10: 9,5% (N = 1970); 11-19: 4,0% (N = 729); 20-41: 3,0% (N = 1273); 42-50: 2,8% (N = 456).
 Noot: 2020: Missende waarden 1-10: 2,1% (N = 410); 11-19: 1,7% (N = 283); 20-41: 1,6% (N = 613); 42-50: 5,4% (N = 826).

Hoewel er sprake is van een gelijkblijvende trend in het aantal casussen van huiselijk geweld en kindermishandeling, komt uit figuur 2 naar voren dat het relatieve aandeel van de verschillende vormen van huiselijk geweld in 2020 en 2019, ook al voorafgaand aan de corona uitbraak, van elkaar verschillen. Het aandeel gemelde casussen waarin (ex-)partnergeweld en/of kindermishandeling voorkwam, is over alle periodes uit 2020 ten opzichte van diezelfde periodes uit 2019 toegenomen (e.g., eerste lockdown: 68,1% versus 62% in 2019). De categorieën geweld tegen ouders en ouderengeweld laten weinig noemenswaardige relatieve verschillen zien tussen 2020 en 2019, behalve tijdens de eerste lockdown. In deze periode wordt zichtbaar dat, in vergelijking met diezelfde periode in 2019, het aandeel casussen waarin geweld tegen ouders en ouderengeweld heeft plaatsgevonden iets groter is geworden. De categorie andere problematiek nam daarentegen over alle periodes in 2020 ten opzichte van dezelfde periodes in 2019 af.

Momenteel wordt aan de hand van dossieronderzoek en interviews met directbetrokkenen gepoogd een beter inzicht te verkrijgen in de aanleiding en omstandigheden die hebben geleid tot huiselijk geweld en de eventuele impact van de COVID-19-crisis hierop.

Onderzoekers: Veroni Eichelsheim, Anne Coomans, Arjan Blokland, Steve van de Weijer, Sjoukje van Deuren, Meintje van Dijk
 Contactpersoon: Veroni Eichelsheim | VEichelsheim@nscr.nl | 06 4137 8828

NSCR

De Boelelaan 1077
 1081 HV Amsterdam

Postadres

Postbus 71304
 1008 BH Amsterdam

T 020 598 5239

E nscr@nscr.nl
www.nscr.nl

Het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandaving (NSCR) is onderdeel van de institutenorganisatie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

